

הצעות לפעילויות קיץ

לתלמידים עם צרכים מיוחדים
בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד

הצעות לפעילויות קיץ

לתלמידים עם צרכים מיוחדים
בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד

ריכוז, פיתוח ועריכה:

מימי פלצ'י - מפקחת ארצית

יעל בכר - רפרנטית לתכנון פדגוגי

ענבר מור - מדריכה ארצית לתכניות הכנה לחיים וצוות המדריכות המחוזיות

אגף א' לחינוך מיוחד

"בתי ספר של החופש הגדול" - לתלמידים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך הרגיל והחינוך המיוחד

לצוותים החינוכיים שלום רב,

התכנית "בתי ספר של החופש הגדול" מיועדת לכיתות א'-ב' בחינוך הרגיל בכל הארץ ולכיתות ג'-ו' במספר יישובים.

תלמידים עם צרכים מיוחדים, המשולבים בכיתה הרגילה ובבית ספרם מופעלת התכנית, ייהנו ממנה יחד עם שאר בני כיתתם.

בנוסף מיועדת התכנית למסגרות החינוך המיוחד אשר אינן נכללות בתכנית החופשה במסגרת הארכת שנת הלימודים. במסגרות אלו מהווה התכנית הרחבה של המענה הניתן לתלמידים במהלך השנה, תוך הידוק הרצף שבין החינוך הרגיל לחינוך המיוחד.

התכנית היא חלק מתכנית "מתנכים מסביב לשעון" הפועלת אף היא במערכת החינוך המיוחד ונקראת: "מתנכים מסביב לשעון - קיץ מיוחד".

הפעילויות המוצעות להלן, וכן אלה המוצעות במסגרת התכנית האחרות, ניתנות ליישום במגוון התכניות המופעלות בחופשה תוך התאמת הפעילות לעיתוי - טרום חופשה או מהלך חופשה, למיקום - המסגרת החינוכית או הבית ולמאפייני התלמידים.

להעשרת הפעילות מומלץ לקיים צפייה מתווכת או להמליץ על צפייה בבית בפרקים מתוך תכניות הטלוויזיה החינוכית. מאגר הפרקים מתוך התכניות מובנה על פי נושאים המתקשרים לנושא המערכתי "האחר הוא אני" בהתאם לשכבות הגיל השונות. בנוסף ניתן לצפות בתכניות הטלוויזיה החינוכית על פי [לוח השידורים](#) של חופשת הקיץ, המופיע בדף הבית של האתר.

[פעילויות נוספות אשר פותחו במסגרת הנושא המערכתי](#) "האחר הוא אני" בחינוך המיוחד, מהוות מקור נוסף להפעלה בקרב קבוצת השווים ובקבוצות הטרוגניות תוך התאמתן למאפייני חופשת הקיץ.

צוותי החינוך המיוחד מוזמנים להשתמש בפעילויות המוצעות לחינוך הרגיל ולחינוך המיוחד כאחד.

בברכת עשייה משמעותית ומהנה!

ריכוז פעילויות

עמוד	תיאור הפעילות	מטרות	שם הפעילות
6	<ul style="list-style-type: none"> משחקים לטיפול מודעת לתכונות הייחודיות שלי ושל האחר 	<ul style="list-style-type: none"> העמקת ההיכרות של התלמידים עם חבריהם חידוד המודעות של התלמידים לתכונותיהם הדומות והשונות בהתייחס לחבריהם טיפול הקשבה לאחר 	אני מכיר את חברי
7	<ul style="list-style-type: none"> מגוון משחקים לטיפול ההקשבה ומתן תשומת לב לאחר 	<ul style="list-style-type: none"> טיפול הקשבה לאחר טיפול המודעות למקום האישי שלי בתוך הקבוצה 	אני מקשיב ומקשיבים לי
8	<ul style="list-style-type: none"> צפייה בסרטון, שיח אודות חוויות אישיות באמצעות תמונות משפחתיות 	<ul style="list-style-type: none"> שיתוף בחוויות אישיות מעונת הקיץ בהקשר לנושא הכרת ראשי התיבות "חכם בשמש" והמילים שהן מייצגות. הבנת הצורך להיות "חכם בשמש" חשיפה לפעולות שיש לבצע כדי להישמר מפני השמש והתנסות בהן 	חכם בשמש
9	<ul style="list-style-type: none"> ציור בנושא אישי שיח אודות הציורים הצגת הציורים והתייחסות לציור של האחר תוך מתן מחמאה והתייחסות אישית - היכן הציור של האחר "פוגש" אותי 	<ul style="list-style-type: none"> העמקת ההיכרות עם האחר פיתוח היכולת לומר דברים טובים על האחר ועל עצמי 	להיות חיובי
10	<ul style="list-style-type: none"> שיח מקדים על חשיבותה של ארוחת הבוקר איסוף הצעות לארוחות בוקר בנייה משותפת של תפריט לארוחת הבוקר בנייה משותפת של סדר פעולות להכנת ארוחת הבוקר תוך כדי הארוחה - שיח קבוצתי על תרומתה של ארוחת הבוקר 	<ul style="list-style-type: none"> טיפול עבודת צוות ושיתוף פעולה התנסות בתהליך של קבלת החלטה קבוצתית הכרה בחשיבותה של ארוחת בוקר 	ארוחת בוקר בריאה

שם הפעילות	מטרות	תיאור הפעילות	עמוד
“ואהבת לרעך כמוך”	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים ילמדו מהו פתגם ויכירו דוגמאות שונות התלמידים יכירו את הפתגם “ואהבת לרעך כמוך” התלמידים יידעו להסביר את הפתגם תוך מתן דוגמאות למעשים המבטאים את משמעותו מחיי היום יום 	<ul style="list-style-type: none"> קריאת הפתגם והתוודעות למקורו התנ"כי, הבהרת המשמעות הצגת סרטון של שיר הממחיש את הפתגם כתיבת הפתגם ויצירה בעקבותיו הרחבת הפתגם לסיפור קצר יצירה בעקבות צייר 	11
קסדה בראש טוב	<ul style="list-style-type: none"> הבנת החשיבות של שימוש בקסדה ובאמצעי ביטחון נוספים בעת רכיבה על אופניים חשיפה לפעולות שיש לבצע כדי לשמור על הבטיחות בעת רכיבה על אופניים/סקייטבורד/ סקטים והתנסות בהן 	<ul style="list-style-type: none"> צפייה בסרטונים בנושא שיתוף בחוויות אישיות של התלמידים שיח בנושא שמירה על כללי הבטיחות הכנת כרטיסיות המתארות את הכללים משחקי תפקידים בנושא מיון כרטיסיות של מצבים המתארים התנהלות תקינה/יעילה ובלתי יעילה 	12
תכניות באתר הטלוויזיה החינוכית	<ul style="list-style-type: none"> חשיפה, התנסות ודיון בנושאים שונים, צפייה בפרקים מתוך תכניות הטלוויזיה החינוכית 	<ul style="list-style-type: none"> צפייה תוך בחירת הסרטון מתוך מאגר המובנה על פי שכבות גיל ונושאים קישור לדף הבית של האתר: http://www.23tv.co.il/15-he/Tachi.aspx קישור לפרקים מתוך תכניות בנושאים הקשורים לנושא המערכת: “האחר הוא אני” - /http://minisite.23tv.co.il 	פירוט בפתיח
פעילויות במסגרת: “האחר הוא אני”	<ul style="list-style-type: none"> חשיפה, התנסות ודיון בנושאים שונים מתוך הקישורים המצ"ב באתר האגף לחינוך מיוחד 	<ul style="list-style-type: none"> הנושא המערכת: “האחר הוא אני” בחינוך המיוחד - הצעות לפעילויות בקבוצת השווים ובקבוצות הטרוגניות 	
פעילויות במסגרת: “מחנכים מסביב לשעון”	<ul style="list-style-type: none"> חשיפה, התנסות ודיון בנושאים שונים מתוך הקישורים המצ"ב באתר האגף לחינוך מיוחד 	<ul style="list-style-type: none"> “מחנכים מסביב לשעון - קיץ מיוחד” - הצעות לפעילויות בשכבות הגיל 	

עמוד	תיאור הפעילות	מטרות	שם הפעילות
13	מודל ללמידה ולשיח על פי תכנית הלימודים: "לקראת בגרות - ל"ב 21"	• פיתוח שיח ולמידה לשם הפנמה	מודל "מעגל ההפנמה"

שם ההפעלה: אני מכיר את חבריי

מטרות/יעדים

- ✪ העמקת ההיכרות של התלמידים עם חבריהם
- ✪ חיזוד המודעות של התלמידים לתכונותיהם הדומות והשונות בהתייחס לחבריהם
- ✪ טיפוח ההקשבה לאחר

תיאור ההפעלה

- ✪ התלמידים יתבקשו להסתדר בטור על פי קריטריונים שונים, למשל: מידת נעליים, אורך שיער, מספר אחים. אפשר להפוך את המשחק לתחרות בין 2 קבוצות (הראשונה שמסתדרת בטור מנצחת).
- ✪ התלמידים יושבים במעגל על כיסאות כאשר יש כיסא אחד פחות. תלמיד אחד עומד באמצע ואומר: "אני אוהב..." (מאכל מסוים, צבע, זמר וכו'). כל התלמידים שאוהבים דברים זהים, חייבים לקום ולהחליף מקומות ישיבה. התלמיד העומד צריך לנסות לתפוס את אחד הכיסאות. התלמיד שנשאר לעמוד ממשיך את המשחק.
- ✪ משחק היכרות/זיכרון: התלמידים יושבים במעגל והמנחה שואלת שאלה (אם רמת התלמידים מאפשרת – התלמידים שואלים את השאלות), למשל: מה אתה הכי אוהב לאכל? עורכים סבב תשובות כאשר כל תלמיד מתבקש לחזור על כל התשובות של החברים לקבוצה ולהוסיף את תשובתו.

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✪ למידה מחוץ לכיתה / בחצר
- ✪ חזרה בכל בוקר על הפעילות סביב נושא אחר במטרה לתרגל הקשבה לאחר בקרב התלמידים.

שם ההפעלה: אני מקשיב ומקשיבים לי...

מטרות/יעדים

- ✦ טיפוח ההקשבה לאחר
- ✦ טיפוח המודעות למקום האישי שלי בתוך הקבוצה

תיאור ההפעלה:

ההפעלה תכלול משחקי הקשבה שונים:

- ✦ ספירה קבוצתית - הקבוצה מקבלת את ההנחיה: "ספרו עד עשר; רק תלמיד אחד יכול לדבר בכל שלב; בכל פעם שמספר תלמידים יספרו בו-זמנית, הספירה תתחיל מהתחלה".
לא ניתנות הבהרות נוספות. התלמידים מתחילים בניסיונות ספונטניים ומבינים בהדרגה שרק באמצעות קשר עין ותיאום בשפת גוף, הם יוכלו לעמוד במשימה.
- ✦ מעגל תנועות/קולות - כל תלמיד בתורו מבצע תנועה או משמיע קול כאשר על חבריו לחזור על התנועה/הקול שלו ולהמשיך. תלמיד אחד מתוך הקבוצה מחליט על התנועה וכל התלמידים עושים כמוהו. אותו תלמיד מחליף מידי פעם תנועות. תלמיד אחר יוצא החוצה וצריך לנחש מי נותן את הטון.
- ✦ התלמידים עומדים סביב השולחן כשידיהם מונחות על השולחן כך: כל יד של תלמיד מונחת בין ידיו של התלמיד שלידי. מתחילים לטפוח על השולחן עם היד בצורה מעגלית עוקבת (כל יד בתורה). מתנסים בשני סבבים כאלו לכל צד. מוסיפים חוק: כאשר מישהו טופח עם היד על השולחן פעמיים, מחליפים כיוון.

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✦ ניתן לבצע את הפעילויות גם בחצר בית הספר
- ✦ ניתן לחזור על הפעילות בהזדמנויות שונות ולאפשר לתלמידים להמציא חוקים

שם ההפעלה: "חכם בשמש"

מטרות/יעדים

- ✦ שיתוף בחוויות אישיות בהקשר לנושא בעונת הקיץ - בלויים משפחתיים, בלויים עם חברים, פעילות בתנועות נוער ועוד.
- ✦ הכרת ראשי התיבות "חכם בשמש" ומשמעותן.
- ✦ הבנת הצורך להיות "חכם בשמש"
- ✦ חשיפה לפעולות שיש לבצע כדי להישמר מפני השמש והתנסות בהן
- ✦ כל מטרה שמוצגת יכולה להוות יחידת שיעור בפני עצמה

תיאור ההפעלה:

- ✦ צפייה בסרטון בנושא, שיתוף בחוויות אישיות של התלמידים בקשר לנושא, שיח בנושא התנהלות בעונת הקיץ - בימים החמים, בים בבריכה
- ✦ מציאת דומה/שונה בין הסיפורים של התלמידים
- ✦ שיח בנושא ראשי התיבות, הכנת כרטיסיות המתארות את הפריטים או לחלופין מתן רמזים לתלמידים, אשר יסייעו להם לזכור מה מסמלת כל אות.
- ✦ חיפוש צל, כובע, משקפיים, ביגוד, שעות בטוחות, מקדם הגנה, שתייה
- ✦ משחקי תפקידים/ סימולציות בנושא, מיון כרטיסיות של מצבים המתארים התנהלות תקינה/ יעילה ובלתי יעילה, שיח בנוגע להתנהלות נכונה, הבאת אביזרים להתנסות על ידי התלמידים.

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✦ הכנת כרזות/ פליירים/מצגת/סרטון קצר עם התלמידים בנושא והצגת התוצרים לשאר הכיתות
- ✦ הבאת תמונות משפחתיות המתארות את שנלמד ושיח בנושא

קישור לאתרים: <https://www.youtube.com/watch?v=aH1Cu8YiiPI>

שם ההפעלה: להיות חיובי

מטרות/יעדים

- ✪ העמקת ההיכרות עם האחר
- ✪ פיתוח היכולת לומר דברים טובים על האחר ועל עצמי

תיאור ההפעלה:

חלק ראשון

- ✪ המורה תבקש מהתלמידים לצייר ציור בנושא אישי על דף A4
- ✪ כל תלמיד ידביק את הציור במרכזו של גיליון בגודל A3 בצבע אחר (מסגרת)
- ✪ המורה והתלמידים יקיימו שיח אודות הציורים, לדוגמה:
 1. מה מוצג בציור?
 2. מדוע בחרתי לצייר זאת?
 3. מה אני אוהב בעצמי בהקשר לנושא שבחרתי לצייר (מה אני אוהב לאכול? מה אני אוהב במשפחה שלי? מה אני אוהב בבית הספר שלי? מה אני אוהב לעשות? על מה אני אוהב לחשוב?)

חלק שני

- המורה תציג את הציורים ותבקש מהתלמידים להתייחס לציור של האחר תוך נתינת מחמאה והתייחסות אישית - היכן הציור של האחר "פוגש" אותי?

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✪ הקמת תערוכה כיתתית ותליית התגובות שנתנו ליד כל ציור
- ✪ הכנת ספרונים אישיים על עצמי או ספר כיתתי מכל הציורים
- ✪ פעילויות משותפות עם ההורים סביב הנושא

שם ההפעלה: "ארוחת בוקר בריאה"

מטרות/יעדים

- ✪ טיפוח עבודת צוות ושיתוף פעולה
- ✪ התנסות בתהליך קבלת החלטה קבוצתית
- ✪ הכרה בחשיבותה של ארוחת בוקר

תיאור ההפעלה

- ✪ שיח מקדים על חשיבותה של ארוחת הבוקר
- ✪ איסוף הצעות לארוחות בוקר בשיתוף משפחות התלמידים
- ✪ בחירה כיתתית של התפריט לארוחת הבוקר מתוך הצעות התלמידים
- ✪ בנייה משותפת של סדר הפעולות להכנת ארוחת הבוקר תוך חלוקת האחריות להבאת מוצרים וכלים נדרשים וחלוקת התפקידים בין צוותי העבודה להכנת הארוחה: חיתוך ירקות, הכנת מטבלים, עריכת שולחן, שטיפת כלים ועוד...
- ✪ תוך כדי הארוחה - שיח קבוצתי על תרומתה של ארוחת הבוקר לבריאות הגוף ולתפקוד היומי, ההשלכות על היעדרה מהתפריט, ותרומתם של המוצרים בארוחה לגופנו.

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✪ שיעור מדעים - אבות המזון, גוף האדם, פירמידת המזון
 - ✪ כלכלת בית ותזונה בריאה
 - ✪ שיעורי ספורט - קשר בין ספורט/פעילות פיזית ותזונה לגוף
- קישור לאתרים: [תפור עלי' לגדול בריא](#) - תכניות והפעלות לקידום בריאות

שם ההפעלה: "ואהבת לרעך כמוך"

מטרות/יעדים

- ✪ התלמידים ילמדו מהו פתגם ויכירו דוגמאות שונות
- ✪ התלמידים יכירו את הפתגם "ואהבת לרעך כמוך"
- ✪ התלמידים יידעו להסביר את הפתגם תוך מתן דוגמאות למעשים המבטאים את משמעותו מחיי היום יום

תיאור ההפעלה

- ✪ קריאת הפתגם והתוודעות למקורו התנ"כי, הבהרת משמעות המילים המרכיבות את הפתגם: (רע= חבר) (רעך=חברך) ומשמעות הפתגם כולו.
- ✪ הצגת סרטון לשיר הממחיש את הפתגם (מצ"ב).
- ✪ הסברת הפתגם ומשמעותו ע"י הילדים ומתן דוגמאות אישיות ליישומו ולחשיבותו.
- ✪ כתיבת הפתגם ויצירה בעקבותיו.

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✪ הבנת משמעות הפתגם באופן כללי ופתגמים נוספים בשפה העברית ותפקידם.
 - ✪ מילים "חברות" (מילים נרדפות) רע- חבר. מילים נוספות הנאמרות באופן שונה ולהן משמעות זהה. (סהר- ירח- לבנה, שמש- חמה וכו')
 - ✪ התנסות בכתיבה. הרחבת הפתגם לסיפור קצר
 - ✪ יצירה בעקבות [הצייר חומר בריטו](#), ציור הממחיש את הקשר בין הילדים, את האהבה, הכבוד והחברות (מצ"ב בהמשך). התלמידים יקבלו את הציור בשחור לבן כאשר החלקים ריקים מצבע ויהיה עליהם לכתוב את הפתגם במרכז הלב ולצבוע את היצירה על פי הדגם הצבעוני של הצייר. [קישור לתמונות נוספות של הצייר](#).
- [קישור לאתרים: סרטון: ואהבת לרעך כמוך - יובל המבולבל](#)

שם ההפעלה: "קסדה בראש טוב"

מטרות/יעדים

- ✪ הבנת החשיבות של שימוש בקסדה ובאמצעי ביטחון נוספים בעת רכיבה על אופניים
- ✪ חשיפה לפעולות שיש לבצע כדי לשמור על הבטיחות בעת רכיבה על אופניים/סקיטבורד/ סקטים/רולר והתנסות בהן.
- הערה: כל מטרה יכולה להוות יחידת שיעור בפני עצמה בשילוב הפעילויות המוצגות.

תיאור ההפעלה:

- ✪ צפייה בסרטונים בנושא (מצ"ב), שיתוף בחוויות אישיות של התלמידים אודות ההתנהלות בעת רכיבה על אופניים/ סקייטבורד/ סקטים/ רולר, מציאת דומה/שונה בין הסיפורים של התלמידים
- ✪ שיח בנושא שמירה על כללי הבטיחות, הכנת כרטיסיות המתארות את הכללים לצורך המחשה ותזכורת
- ✪ משחקי תפקידים בנושא תוך המחזת דרכים נכונות ובלתי נכונות לשמירה על כללי הבטיחות, שיח ודין
- ✪ מיון כרטיסיות של מצבים המתארים התנהלות תקינה/יעילה ובלתי יעילה תוך הצגת האביזרים להמחשה ולהתנסות על ידי התלמידים

הזדמנויות למידה ייחודיות

- ✪ הכנת כרזות/פליירים/מצגת/סרטון קצר עם התלמידים בנושא והצגת התוצרים לשאר הכיתות
- ✪ הבאת תמונות משפחתיות המתארות את שנלמד ושיח בנושא
- ✪ התנסות ברכיבה בבתי ספר בהם יש אופניים

קישור לסרטונים:

<https://www.youtube.com/watch?v=VBAXFpRw1xY>

<https://www.youtube.com/watch?v=XpjDxwuzSnw>

<https://www.youtube.com/watch?v=0gBB4a72sMo>

מודל "מעגל ההפנמה"

מוצע להשתמש במודל מעגל ההפנמה לצורך קיום למידה ושיח במהלך הפעילויות.

זדל נגזר מתכנית הלימודים: "לקראת בגרות - ל"ב 21", תכנית לימודים למבוגרים ולמתבגרים בני 16-21, משרד החינוך, תשנ"ט. (עקרונות התכנית מתאימים לכל רצף הגילאים ויישומה מתחיל מהגיל הרך).

מתוך התכנית:

בבסיס התכנית עומד עקרון "איכות החיים". איכות חיים היא תוצר של התאמה בין צרכי היחיד לבין התנאים הסביבתיים, המאפשר לבוגר שליטה ופיקוח על חייו ובחירה בין אפשרויות שונות. על כך נוסף הדגש על זכותו של היחיד להיות שונה ולחיות את חייו על פי צרכים ורצונות אישיים.

בהקשר לכך ניכרת חשיבות רבה למושג "הפנמה". על מנת לטפח את יכולתו של היחיד לפקח על חייו ולבחור את סגנונו האישי יושתת תהליך ההפנמה על תובנה ועל שיפוט. את אלה ניתן לפתח על ידי השוואות חוזרות בין חוויות והתנסויות שונות של התלמיד אשר מוליכות לגיבוש תפישת עולמו של היחיד.

בתהליך זה חל מעבר מהחוויה הפרטית של הלומד אל ניתוח מרכיבי החוויה ובחינת החוויה של היחיד על רקע חוויות ותגובות הקבוצה. בד בבד מתקיימת חזרה אל החוויה הפרטית תוך התייחסות מוכללת יותר. המעגל נסגר כאשר היחיד משתמש בערכים שהוגדרו, בידע שנבנה ובמיומנויות שפותחו, במצבי חיים אמיתיים תוך בחירה בין חלופות.

להלן דוגמה לפריסת נושא על פי העקרונות של "ל"ב 21" ותרשים של מודל מעגל ההפנמה.

פריסת נושא על פי עקרונות "ל"ב 21"

נושא: _____ חת נושא: _____

שיתוף הקהילה	שיתוף המשפחה	עקרון הבחירה	ידע קודם	רמות התנהגות חברתית		
				רמה ערכית	רמה נורמט	רמה ביצועית
<ul style="list-style-type: none">• איתור מקומות בקהילה לסטור, ללמידה ולהתנסות בהקשר לנושא• הסתייעות בגורמי המקום לצורך הגעה והתנהלות	<ul style="list-style-type: none">• יידוע המשפחה על הנושא ע"י האות החינוכי• דיווח של ההורים למורה באשר לפעילויות שונות שנועשות בשבתות, בתפוסים ובאירועים לאורך השנה, שליחת תמונות או תפוסים מהבית• מתן משימה לביצוע אחר האחרים	<ul style="list-style-type: none">• מתן הדמיות להתנסות בערך הבחירה ובמיומנויות של בחירה מושכלת	<ul style="list-style-type: none">• ידע קודם של התלמידים הדרוש להוראת הנושא	<ul style="list-style-type: none">• ערכים בבסיס הפעולות הקשורות לנושא	<ul style="list-style-type: none">• נורמות התנהגות מקובלות בהקשר לנושא	<ul style="list-style-type: none">• ידע ומיומנויות בהקשר לנושא

מודל מעגל ההפנסה - על פי תכנית "ל"ב 21 - לקראת בגרות", לחינוך המיוחד

